

Lira Elegans 2.0

Aflevering nr. 13 – 12 september 2025

De Lierse torenzanger Frans
Boschmans (1891-1976)

Beiaard-Plus-concerten avant la lettre
tijdens het interbellum

De Lierse torenzanger Frans Boschmans (1891-1976)

Beiaard-Plus-concerten avant la lettre tijdens het interbellum

François Van der Jeught, Bart Sels en Sarah Masson

In het interbellum van de vorige eeuw was het een nieuwigheid om beiaardconcerten te organiseren samen met een torenzanger, een man met een krachtige en dragende stem die – zonder geluidsversterking! – vanaf een torengaanderij liederen bracht, begeleid of afgewisseld met beiaardspel.

Over torenzingen in Vlaanderen en Lier

Volgens De Standaard van 6 september 1922¹ werd de traditie van het torenzingen te Antwerpen op initiatief van M. Brees begonnen. Deze heer Brees was wellicht Gustaaf Brees, die toen stadsbeiaardier van Antwerpen was, of zijn zoon Antoon. De eerste vermelding van een *beiaardconcert met zang en jachthoorns* vonden we terug in de Gazet van Antwerpen van 22 september 1921.² Het concert werd georganiseerd door Club Telegraphic te Antwerpen om de 75e verjaaring te vieren van het lanceeren van het eerste telegram.

In de jaren 1920-1930 vonden over heel Vlaanderen torenconcerten met zang plaats. In sommige steden gebeurde dit sporadisch, voor speciale gelegenheden. Zo was er tijdens de *Wetenschappelijke Vlaamse Congressen te Aalst* een *beiaardconcert met zang* op 9 augustus 1924.³ In andere steden werden deze concerten regelmatig georganiseerd. Zo waren er in Turnhout vanaf 1 juni 1924⁴ tot juni 1928⁵ jaarlijkse zomerconcerten met zang, gezongen door Frans Haldermans en begeleid door de stadsbeiaardier Emiel Constant Verrees. De Mechelse torenzanger Verlini was zelfs tot in het buitenland bekend.⁶

Het vroegste spoor van een torenzanger in Lier vonden we terug in de publicatie over 75 jaar *Stedelijke Muziekonderricht te Lier 1922-1997*:⁷

Indrukwekkend waren de Guldensporenvieringen van 1922 en 1923: een honderdkoppig koor, begeleid door

koper en beiaard vanop de Sint-Gummarustoren. Het koor stond opgesteld op de klokkenzolder, waar ook de beiaardkabine stond. De koperblazers stonden buiten op de hoge gaanderij en op de laagste gaanderij stond een torenzanger, naar verluidt een man met een formidabele stem. Louis Zimmer stond in voor de telefonische communicatie tussen de verschillende verdiepingen. Alles gebeurde zonder geluidsversterking.

In De Schelde van 13 juli 1922⁸ lezen we: *De machtige solostem van Bossmans klajoent over de stad in "Ons Vaderland", van Bockx.* Deze Bossmans is naar alle waarschijnlijkheid de Lierse torenzanger Frans Boschmans. In krantenarchieven vonden we vermelding van nog twee torenzangers die in Lier optraden. De Brugse bariton Lieven Calmijn zong ter gelegenheid van Sint-Gummaruskermis op 12 oktober 1924,⁹ de *Vaderlandsche feesten* op 20 juli 1925¹⁰ en de 21 juliviering in 1926.¹¹ De Mechelse zanger Frans Brenders zong ter gelegenheid van de Guldensporenfeesten op 11 juli 1926.¹²

Voor zover we weten, was Frans Boschmans de enige Lierse torenzanger. Hij trad op ter gelegenheid van kermissen, inhuldigingen en feestdagen. Tot voor kort was weinig bekend over deze Lierse torenzanger, tot Bart Sels, achterkleinzoon van Boschmans, meer informatie zocht over zijn overgrootvader. Naar aanleiding van deze vraag werd aan de hand van familieherinneringen, archiefdocumenten en krantenartikels een biografie gereconstrueerd van Frans Boschmans.

Enkele genealogische gegevens

Franciscus, gezegd Frans, Boschmans werd geboren in Lier op 9 juni 1891 als zoon van Carolus (Karel) Boschmans (Lier, 1848-1917), een schrijnwerker, en Maria Theresia Van de Weyer (Tessenderlo, 1851-Lier, 1943).

Hun gezin zou zeven kinderen tellen: drie dochters en vier zonen, allen geboren in Lier tussen 1875 en 1895. In 1900 woonde het gezin in Lier op het adres Berlaarsesteenweg 13.¹³

Frans werd steenkapper/steenhouwer, net zoals zijn oudere broer Josephus (Jozef) Boschmans (1889-Lier, 1958), die later de vader zou worden van de bekende Lierse beeldhouwer René Boschmans (1913-1996).¹⁴ Waar beide broers hun opleiding als steenkapper hadden gekregen, is onbekend. Feit is dat Frans later veel opdrachten uitvoerde aan kloosters en kerken waarvoor hij ook heiligenbeelden beeldhouwde.

Frans Boschmans huwde in Lier op 11 juli 1912 met Maria Josephina Smits (Lier, 1891-Duffel, 1961), een naaister, dochter van Jacobus Smits en Marie Torfs, borduurster. Hun gezin zou verschillende kinderen tellen. Hun eerste kind was een dochttertje, Anna Maria, geboren op 6 april 1913. Kort nadien brak de Eerste Wereldoorlog uit. Frans vluchtte met zijn gezin naar Nederland en kwam terecht in Uden in het *Vluchtoord*. Daar werden op 3 augustus 1915 Frederik Silvinus Petrus en op 16 april 1918 Isabella Mathieu Hubertine geboren. Uit het registratiedossier van *Vluchtoord Uden* blijkt dat Frans met zijn echtgenote en hun drie kinderen naar België terugkeerde op 6 februari 1919.¹⁵ Terug in Lier werd op 19 november 1921 hun dochttertje Elisa Theresia geboren op het adres Sint-Annastraat 13. Het meisje overleed het jaar nadien op 27 oktober. Frans vestigde zich ten slotte op het Lierse begijnhof, Oud Kerkhof 2. De jongste zoon van Frans en Maria was Jef Boschmans (Lier 1929-2003), die ontegensprekelijk het artistieke talent van zijn vader had meegekregen.¹⁶

Frans Boschmans overleed in Lier in 1976. Hij werd 85 jaar oud.

Frans Boschmans met zijn echtgenote Maria Josephina Smits en hun twee oudste kinderen Anna Maria en Sylvain. Deze foto werd in Nederland genomen toen het gezin er in ballingschap verbleef tijdens de Eerste Wereldoorlog. (Foto uit het familiearchief)

Frans Boschmans Josephina Smits
 Ch Boschmans Louis. Boschmans.
 smits
 J. Uijtendaele

De handtekeningen van Frans Boschmans en van zijn echtgenote onder hun huwelijksakte van 11 juli 1912 (akte nr. 103), van zijn broer Louis en hun vader, samen met de handtekeningen van Franciscus Smits, de broer van de bruid en van schepen Frans Uijtendaele, gedelegeerde ambtenaar van de Burgerlijke Stand van Lier.

Muzikaal getalenteerd

Frans Boschmans moet muzikaal talent gehad hebben. Als bariton was hij verbonden aan een operette-gezelschap dat samenkwam in *De Valk* aan de Lierse Grote Markt.¹⁷ Daarnaast speelde hij bombardon in een Lierse harmonie.¹⁸ Zijn echtgenote was niet echt blij wanneer hij thuis hiermee repeteerde.

Frans Boschmans was ook Liers torenzanger, die zeker vanaf 1922 tot in 1932 vaak heeft opgetreden, ook buiten Lier. Dat hij een krachtige, verdragende stem moet gehad hebben, is duidelijk. Tijdens beiaardconcerten waarbij hij optrad, luisterde volgens de overlevering het publiek vanaf *de Molenberg* waar de voormalige Pettendonkmolen had gestaan aan de huidige Molenstraat en Pettendonk. Ook schreef Toon Nauwelaerts, stadsbeiaardier van Brugge, in 1927 *Aan den heer Jules Van Hoof schepen te Lier dat het schijnt dat Bosmans te Lier ook een kloeke stem heeft*.¹⁹

Torenzanger

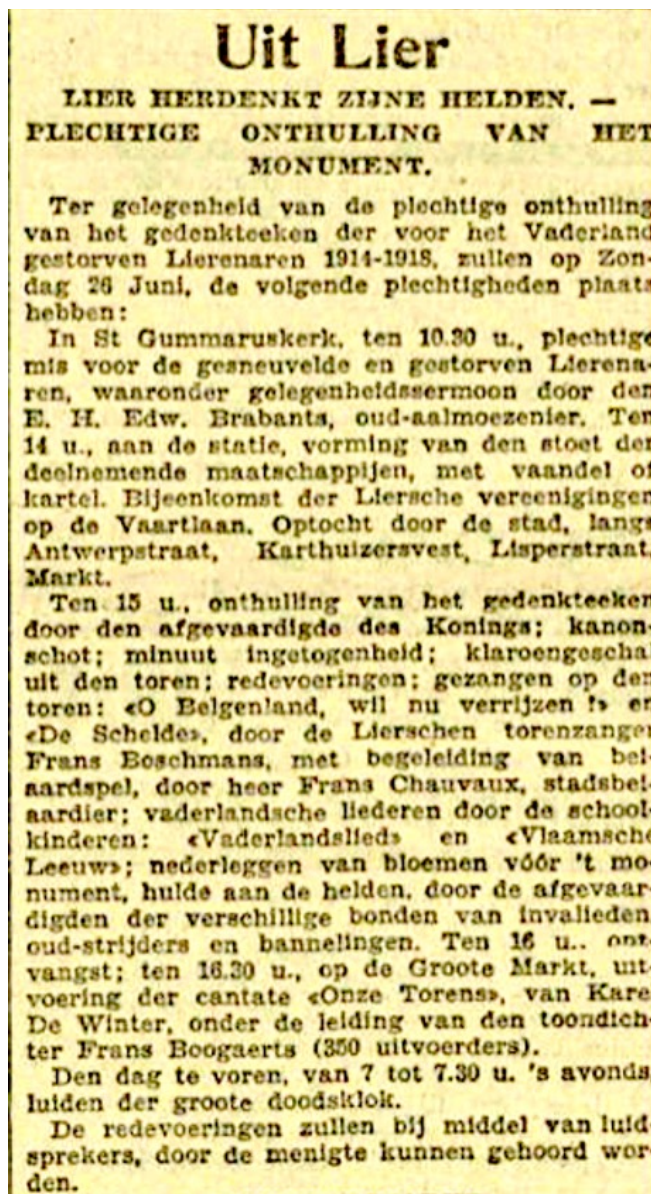
Uit archief van regionale en lokale pers uit de periode van 1926 tot in 1932 konden verschillende artikels opgediept worden over beiaardconcerten waarbij Frans Boschmans als torenzanger optrad. Dat was samen met Frans Chauvaux (1888-1970), stadsbeiaardier van Lier.²⁰

We vernemen ook dat hij als torenzanger zeker viermaal optrad op het Kiel (Antwerpen) samen met John Gebruers (1898-1978), (ere)beiaardier van de Sint-Catharinakerk op het Kiel en organist van de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Antwerpen.²¹

Meteen krijgen we een inzicht in het liederenrepertoire dat Frans Boschmans bracht en dat evident een weerspiegeling was van de cultuurbeleving en de tijdgeest van toen. We overlopen chronologisch zijn optredens waaraan de pers aandacht schonk en waarvan we vermeldingen vonden in het Stadsarchief van Lier.²²

1. **1922** – 13 juli: In *De Schelde* en *Het Laatste Nieuws* stond een verslag van de *tweede Dag der Spoorvriering* (11 juli). Een koor zong vanuit de toren *Het Lied der Vlamingen* (Peter Benoit), *Ons Vaderland* (Jan Blockx), *Daar is maar een land* (Jef Van Hoof), *Vlaanderen* (Frans Boogaerts), *Wij willen Vlaanderen houden* (Arnold Spoel), *Sporenlied* (Frans Boogaerts) en de *Vlaamsche Leeuw* (Karel Miry). Het *Laatste Nieuws* schreef: *Bosmans (sic) treedt op als solist in "Ons Vaderland" van Blockx. Zijn majestueuze stem galmt over de stad als een strijdklaroen*.²³

2. **1926** – 16 oktober: In *Gazet Antwerpen* (GvA) werd het *Torenconcert* aangekondigd van zondag 17 oktober 1926, aanvang om 18.00 uur. Frans Chauvaux bracht onder andere de *Rubensmarsch* van Benoit en een *Serenade* van Schubert en wisselde af met Frans Boschmans die als torenzanger de volgende liederen bracht: *O Belgenland, wil verrijzen* (Theo Dronchat), *Vlaanderen* (Renaat Veremans), *Aan U alleen* (Emiel Hullebroeck) en *Scheldezing* (Frans Boogaerts). Het concert werd ook aangekondigd op een affiche van de Sint-Gummaruskermis en in een brief van de stad naar beiaardier Chauvaux.²⁴
3. **1927** – 14 juni: aankondiging in GvA van de plechtige onthulling op zondag 26 juni van het monument dat werd opgericht voor de Lierenaren voor het vaderland gestorven tijdens de Eerste Wereldoorlog. Enkel het lied *O Belgenland, wil nu verrijzen!* zou Frans Boschmans brengen met begeleiding van beiaardspel door Frans Chauvaux. In de aankondiging van 25 juni kwam er een lied bij: *De Schelde* (Karel Mestdagh/Theodoor Sevens).²⁵
4. **1927** – 9 juli: in GvA en *De Nieuwe Gazet*²⁶ werden twee *grote kunstconcerten op den toren* door de stadsbeiaardier Chauvaux en torenzanger Boschmans aangekondigd. Deze vonden plaats ter gelegenheid van de *Vaderlandsche feesten* op zondag 10 juli en donderdag 21 juli. Over dat eerste concert schreef *Het Laatste Nieuws* op 12 juli: *De flinke torenzanger de h. Boschmans liet zijn verdragende, warme baritonstem weelderig weergalmen en oogstte vooral veel bijval met het heerlijke "Vlaanderen" door Boogaerts. Tot slot weerklonken het Vaderlansch lied en De Vlaamsche Leeuw, terwijl de toren prachtig werd verlicht en een mooi uitzicht bood*.²⁷ Het concert op 21 juli kon volgens GvA en *De Nieuwe Gazet* van 6 augustus *ten gevolge van het slecht weder [...] niet plaats hebben*. Daarom werd het *verdaagd tot 15 augustus*.²⁸ Beide concerten werden ook aangekondigd op een affiche van de *Vaderlandsche Feesten*.²⁹
5. **1928** – 13 oktober: in *De Nieuwe Gazet* werd een *beiaardconcert, door den stadsbeiaardier, met uitvoering van liederen door den heer Boschmans, torenzanger* op 14 oktober om 19.00 u. aangekondigd. Het concert staat ook vermeld in *Het Handelsblad* van 14 oktober en in een brief van de stad naar Louis Zimmer, *Torentoezichter en Reguleerder van Stadsuurwerken*.³⁰

Uit Gazet van Antwerpen, 25 juni 1927, p. 4.

6. 1929 – 2 juni: aankondiging in *Ons Lier* van het *Beiaardconcert met zang door Mr. Frans Boschmans* op zondag 9 juni om 21.00 u. Dezelfde aankondiging in de editie van zondag 9 juni.³¹
7. 1929 – 7 juli: aankondiging in *Ons Lier* van de *Vaderlandsche feesten van 11 tot 21 juli* met op woensdag 10 juli om 21.00 uur *Beiaardconcert met zanguitvoeringen door den heer Boschmans, torenzanger*. Het concert werd ook aangekondigd op een affiche van de *Vaderlandsche Feesten*.³²
8. 1929 – 11 augustus: in *Ons Lier* het programma van het *prachtig beiaardconcert met zang door den stadsbeiaardier Frans Chovaux* (sic) en den heer Frans Boschmans, torenzanger, op Donderdag 15 Augustus. Negen composities

werden gebracht, afwisselend door de stadsbeiaardier en door de zanger. Chauvaux bracht onder andere een *Preludium* (Staf Nees) en het *Ave Maria* (Jef Denyn). Het repertoire van Frans Boschmans: *Kruis in Vlaanderen*, *Ave Maria* (Charles Gounod), *Hemelhuis* (Emiel Hullebroeck) en *Le credo du paysan* (Gustave Goublier).³³

9. 1930 – 30 juni: in een uitgebreide en gedetailleerde bijdrage in GvA onder de titel *De Eeuwfeesten te Lier – Schooloptocht – Onthulling van Zimmers Jubelklok*, werd een overzicht gegeven van alle feestelijkheden, optochten en toespraken die met het eeuwfeest van het land gepaard gingen. De viering van zondag 29 juni 1930 werd besloten met een lunch op het stadhuis waarbij intussen Toon Nauwelaerts³⁴ een beiaardconcert gaf, gevolgd door *uitvoeringen van torenzang door heer F. Boschmans, met beiaardbegeleiding door den stadsbeiaardier Fr. Chauvaux*. 's Avonds werd de Zimmertoren door *schijnwerpers in gloed gezet en een betooverend beeld vertoonde zich alsdan voor de toeschouwers, die tot middernacht toe als een begankenis hielden naar de Wilsonplein, en lucht gaven aan hun Liersche fierheid*.

Het eeuwfeest in Lier werd aangekondigd met affiches waarop uitgebreid het programma van de festiviteiten werd aangekondigd. De tekening van de Zimmertoren was van de hand van Felix Timmermans. De inhuldiging van de Cornelius-toren met onder andere de uitvoering van de cantate *Onze Torens* op tekst van Karel De Winter en getoondicht door Frans Boogaerts, bestuurd door de Stedelijke Muziekschool van Lier, alsook het beiaardconcert door Frans Chauvaux met *medewerking van den bekenden baryton Frans Boschmans*, werd gepubliceerd in *Het Nieuwsblad van Gheel* op zaterdag 29 juni 1930.³⁵

10. 1931 – 18 juli: aankondiging in GvA voor een *Buitengewoon beiaardconcert op den Beiaard van Ste Catharina Toren (Kiel)* door beiaardier John Gebruers en met medewerking van *Torenzanger heer Frans Boschmans, baryton, uit Lier* op dinsdag 21 juli 1931 om 20.30 uur. Dit concert werd opnieuw aangekondigd in GvA op 20 juli. Hierin vernemen we dat beiaardier John Gebruers de medewerking zou krijgen van *den alom gekenden torenzanger uit Lier, den heer Frans Boschmans*. Het programma bestond uit *volksliederen*. Het geheel zal worden opgeluisterd met Thebaanse trompetten. De aankondiging besloot met: *Het publiek wordt verzocht tijdens de uitvoering der verschillende nummers, de stilte te willen bewaren*.³⁶

1830 - STAD LIER - 1930

Grootsche Feesten en Plechtigheden

ZONDAG 29 JUNI :

Om 3 1/2 uren : **Prachtige Schoolstoet - Zimmer-Hulde**
Inhuldiging van den herbouwden Corneliustoren
Onthulling van Meester ZIMMER'S WONDERKLOK

Om 5 uren : Uitvoering op de Wilsonplein van het machtig Oratorio **ONZE TORENS**, onder leiding van den toondichter zelf, heer **BOOGAERTS**, bestuurder. Tekst van dichter **Karel DE WINTER**.

Om 8 uren : Gelegenheids-Belaardconcert, door Heer **Antoon NAUWELAERTS**, van Brugge.

Om 9 uren : Groot Belaardconcert met zang, door Heeren **CHAUVAUX**, Stadsbeiaardier en **BOSCHMANS**, torenzanger.

OP ZONDAGEN 6 EN 15 JULI :

Om 3 uren : **PLECHTIGE UITGANG**
van den Vermaarden, Zinnebeeldigen en Folkloristischen Ommeganck
met David -- Tony -- Pallieter !

Liersche feesten heel den dag door !

De Secretaris,
A. SLUYTS.

Lier, 18 Juni 1930.

Druk. Jos. TAYMANS, Groot Markt, 73, Lier.

De Burgemeester,
Jos. VAN CAUWENBERGH.

Affiche inhuldiging Zimmertoren 1930, inv. nr. A1866, papier, 103 cm x 65 cm, collectie stadsmuseum Lier (© D/arch)

11. **1931** – 27 juli: aankondiging in GvA van het torenconcert, dezelfde dag om 20.30 uur, een *prachtig beiaardconcert met zang, door onzen stadsbeiaardier heer Frans Chauvaux, met medewerking van onzen Lierschen torenzanger heer Frans Boschmans*.³⁷
12. **1931** – 5 september: in GvA de aankondiging van het beiaardconcert ter gelegenheid van de Onze-Lieve-Vrouwfeesten in Lier op zondag 6 september om 20.00 uur *door den stadsbeiaardier Fr. Chauvaux en den torenzanger Frans Boschmans*. Ook het programma werd opgenomen waarbij de torenzanger het *Ave Maria* (Charles Gounod) bracht, *O Maagd zoo rein en O Kruise den Vlaming*.³⁸
13. **1931** - 13 september: Het Handelsblad kondigde een torenconcert aan ter gelegenheid van de Septemberfeesten in het Kiel, op 14 september om 20.30 uur, georganiseerd door *den Bond der Belanghebbenden der 9e wijk*. Het concert werd gespeeld *door onzen sympathieken beiaardier John Gebruers, met medewerking van den alom gekenden Lierschen torenzanger Frans Boschmans die een drietal liederen van op den toren zal ten gehoor brengen*. Het concert werd ook aangekondigd in De Nieuwe Gazet van 14 september. Diezelfde krant schreef op 15 september een verslag van het concert: *Talrijke belangstellenden waren toegekomen, om naar de mooie volksliederen te luisteren, die in zilverheldere tonen uit den toren neerdruppelden. Het concert omvatte drie deelen, ieder ingezet met trompetgeschal, en ieder ook een lied bevattende, dat door den heer Frans Boschmans van Lier met volle warme stem over de toehoorders uitgesproken werd*. De journalist schreef echter ook over het verkeer: *Het is spijt, dat voor beiaardconcerten op het Kiel, en vooral als het zulk mooi concert is als Maandagavond, er geen bijzondere maatregelen genomen worden, om het verkeer op den Bernardschen steenweg stiller te doen gebeuren*.³⁹
14. **1932** – 31 augustus: in GvA de aankondiging van de Septemberfeesten op het Kiel ingericht door de *Bond der Belanghebbenden, 9de wijk*. Op donderdag 1 september om 21.00 uur werd een *groot torenconcert* gepland op de beiaard van de Sint-Catharinatoren, *opgeluisterd door trompetgeschal*. John Gebruers bespeelde de beiaard die medewerking kreeg *door den heer Frans Boschmans alom gekend torenzanger uit Lier*.⁴⁰

Nadien ontbreekt ieder spoor in de pers van een of ander optreden door Frans Boschmans als torenzanger. Hij zou stilaan hiermee opgehouden hebben omdat het geluid van voorbijrijdende auto's te storend werd. Het "torenzingen" geraakte uit de mode. Het werd vergeten. Op 8 augustus 1938⁴¹ vinden we de laatste vermelding van torenzingen in Lier, ditmaal *door H. Bennen uit Vremde, met de medewerking van het gemengd koor van Bouchout, onder leiding van den heer L. Doms*.

In 1977 was de restauratie van de Lierse beiaard in de Sint-Gommarustoren voltooid en werd hij feestelijk ingespeeld door Gaston Van den Bergh (1924-1994), Hendrik (sic, Herman) Beenen (1911-2004), Piet van den Broek (1916-2008) en Gustaaf van der Weyden (1920-2004). In een uitgebreid artikel hierover in Gazet van Antwerpen van 28 oktober dat jaar, noteerde een journalist: *We hoorden verhalen over een torenzanger die tot de jaren dertig liederen zong vanop het eerste verdiep van de toren met begeleiding van de beiaard*.⁴² Wist men toen niet meer wie die torenzanger was?

Torenzingen in het 21e-eeuwse Lier

Tijdens de coronaperiode werd door stadsbeiaardier Koen Van Assche een nieuwe Lierse traditie van torenzingen gestart, met geluidsversterking vanuit de beiaardcabine. Dit gebeurde zonder kennis van de onversterkte torenconcerten uit het interbellum. Tijdens de zomerconcerten wordt nog regelmatig een zanger uitgenodigd om samen met de beiaard op te treden.

Op autovrije zondag, 21 september 2025, organiseert het LGG opnieuw een onversterkt torenconcert. Met dit concert en artikel willen we Frans Boschmans, steenkapper, muzikant, zanger en in de jaren 1920-1930 een succesvol en bekend torenzanger van Lier opnieuw voor het voetlicht brengen.

<https://www.liersgenootschap.be/activiteiten/torenzang-herleeft>

François Van der Jeught (°1951) is Hoofdcommissaris van politie-korpschef van de lokale politie op rust en ere-commandant (Landsverdediging). Hij is bestuurslid van de Koninklijke Beiaardschool 'Jef Denyn' vzw (sinds 2011) waarvan hij secretaris en waarnemend secretaris was (2011-2024). Hij is sinds 2010 co-redacteur van het Magazine van de Vlaamse Beiaardvereniging.

Bart Sels (°1964) werkte voor de VRT, bij een TV-productiehuis en als freelancer voor TV. Sinds 2000 realiseert hij met InBeeld professionele video voor bedrijven en organisaties. Hij is een achterkleinzoon van de Lierse torenzanger Frans Boschmans.

Sarah Masson (°1999) werkt sinds 2021 als communicatie- en projectmedewerker bij het Centrum voor Muziek- en Podiumerfgoed (CEMPER). Ze is vrijwilliger bij het Liers Genootschap voor Geschiedenis en is vooral betrokken bij projecten gelinkt aan muziek en theater.

1. De Standaard, 6/9/1922, p. 3.
2. Gazet van Antwerpen, 22/9/1921, p. 3.
3. Nieuws van den Dag, 10/8/1924, p. 2.
4. De Kempenaar, 1/6/1924, p. 2. Aankondigingsblad, 1/6/1924, p. 2.
5. In Het Laatste Nieuws werd in 1928 aangekondigd: *Wij zullen beiaardconcerten op de Groote Markt niet meer hooren, noch het mooie krachtige lied van dan kunstzanger, den h. Haldermans. Deze avondconcerten zullen namelijk niet meer plaats hebben.* Toch vonden er in 1930 en 1938 nog zeker drie beiaardconcerten met zang plaats. Het Laatste Nieuws, 30/6/1928, p. 3. Aankondigingsblad, 7/6/1930, p. 1. Aankondigingsblad, 28/6/1930, p. 2. Aankondigingsblad, 3/9/1938, p. 3.
6. COSAERT, MARIËN, MICHIËLS en VAN DER JEUGHT 2022, p. 5-21.
7. SLUYDTS en VAN DEN BROECK 1998, p. 33-34. Het is mogelijk dat torenzangers reeds vroeger optraden in Lier. We vonden in het Stadsarchief van Lier immers een brief terug van de Firma Uyttenbroeck die op 11 juli 1922 schreven over elektrische verlichting voor de toren: *Het groote voordeel tegenover bengalsch vuur, bestaat buiten het brandgevaar, hierin, dat de verlichting gedurende beiaardconcerten, uitvoering met zang of thebaansche trompetten, enz, ongestoord voort kan gaan.* Archief Lier, Algemene Briefwisseling (doos 15971, map 1922_035).
8. De Schelde, 13/7/1922, p. 2.
9. De Nieuwe Gazet, 11/10/1924, p. 2.
10. De Nieuwe Gazet, 11/7/1925, p. 3.
11. Gazet van Antwerpen, 20/7/1925, p. 4.
12. Gazet van Antwerpen, 20/7/1925, p. 4.
13. Alle biografische gegevens werden geput uit de database van de website Genealogische Bronnen Rivierenland, [online] www.genealogischebronnenrivierenland.be (laatst geraadpleegd op 15 mei 2025).
14. René Boschmans gaf les aan de Lierse academie. In 1938 beeldhouwde hij het borstbeeld van de 80-jarige Louis Zimmer in opdracht van het Zimmercomité. Hij was een gekend kunstenaar binnen de toenmalige socialistische kringen voor wie hij vooral in de jaren 1950-1970 werk uitvoerde. Zo vervaardigde hij in 1951 een medaille voor het Tweede Internationale Congres der Vrije Syndicaten in Milaan. In 1952 ontwierp hij drie types van eretekens voor de Vlaamse Federatie van Socialistische Muziekkorpsen en Zangkringen van België.

- Het Arthur Vanderpoortenmonument in de tuin van het Koninklijk Atheneum Lier is van zijn hand. Zie: AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019, [online] <https://id.erfgoed.net/personen/9900> (laatst geraadpleegd op 15 mei 2025). DE BELDER 2024, [online], www.lierbelicht.be/monument-vanderpoorten-65-jaar-geleden-onthuld/ (laatst geraadpleegd op 15 mei 2025).
15. Met dank aan Anke Van der Vorst (Mechelen) voor het aanreiken via e-mail d.d. 26 mei 2025 van de genealogische informatie uit de registers van *Vluchtoord Uden*.
 16. Jef Boschmans was in de jaren 1960 presentator bij de toenmalige BRT voor programma's zoals het jaarlijkse volksdansfestival in Middelkerke en later voor *Voor Boer en Tuinder*; hij was ook verbonden aan de uitzendingen *Van Pool tot Evenaar*, was auteur van enkele boeken (o.a. *Voor en achter het T.V.-scherm* en *Gandhi's erfenis*) en was actief op CVP-kabinetten.
 17. Dit was wellicht de Koninklijke Zangmaatschappij Orpheus. Tijdens een *gemengd Kunstconcert* op 25 januari 1921 van de Koninklijke Zangmaatschappij Orpheus en Harmonie Sint-Cecilia zong een *Boschmans* het *Lied der Vlamingen* van Peter Benoit. Op een ledenlijst opgesteld op 5 maart 1931 staat *Boschmans, Fr. / Oud-Kerkhof 2 Begijnhof / 1928* bij de *werkende leden*. Op een latere ledenlijst staat *1932 / Boschmans / Groote Markt* bij de *ereleden*. Die Boschmans betaalde een bijdrage van 1938 tot 1943. Het is onzeker of dit over dezelfde Boschmans gaat. Archief Lier, Koninklijke Zangmaatschappij Orpheus (mappen KZO_016 en KZO_028).
 18. Hij was wellicht lid van de Xaverianen of Sint-Cecilia. Op de lijst van *Deelnemers Feestmaal Maandag 13 December 1931* van de Xaverianen staat een *Boschmans, Fr.* bij de *Harmonie*. Deze naam staat ook vermeld op de lijst van *Ledenkaarten 1931*. Verder vonden we echter geen vermeldingen bij de Xaverianen. De ledenlijsten van Sint-Cecilia zijn helaas niet bewaard gebleven. Wel zong een *Boschmans* op het *gemengd Kunstconcert* van Orpheus en Sint-Cecilia in 1921 (zie voetnoot 17) en schreef De Standaard van 19 mei 1928 over de Rerum-novarumviering in Lier: *Rond half negen gaf de Kon. Harmonie Ste-Cecilia in "De Valk" een kort, prachtig en fijn vertolkt kunstconcert, met de medewerking van kunstzanger Bosmans*. Archief Lier, Koninklijke Harmonie Xaverianen (map KHX_004). De Standaard, 19/5/1928, p. 3.
 19. Archief Lier, Algemene Briefwisseling (doos 15984, map 1927_049).
 20. ROQUET 2007, p. 115: Frans Chauvaux was diamantslijper, beiaardier, pianist, dirigent én componist. Hij was gedurende 55 jaar stadsbeiaardier van Lier.
 21. ROQUET 2007, p. 339.
 22. Met dank aan Walter Sluydts om heel wat artikels op te diepen en aan Fiona Robertson om ons wegwijs te maken in het stadsarchief.
 23. De Schelde, 10/7/1922, p. 2. De Schelde, 13/7/1922, p. 2. Het Laatste Nieuws, 13/7/1922, p. 3.
 24. Gazet van Antwerpen, 16/10/1926, p. 6. Archief Lier, Algemene Briefwisseling (doos 16030, map 1926_048).
 25. Gazet van Antwerpen, 14/6/1927, p. 3. Gazet van Antwerpen, 25/6/1927, p. 4.
 26. Gazet van Antwerpen, 9/7/1927, p. 4. De Nieuwe Gazet, 9/7/1927, p. 6.
 27. Het Laatste Nieuws, 12/7/1927, p. 3.
 28. Gazet van Antwerpen, 6/8/1927, p.6. De Nieuwe Gazet, 6/8/1927, p.2.
 29. Archief Lier, Algemene Briefwisseling (doos 16030, map 1926_049).
 30. De Nieuwe Gazet, 13/10/1928, p. 5. Het Handelsblad, 14/10/1928, p. 5. Archief Lier, Algemene Briefwisseling (doos 15986, map 1928_043).
 31. Beeldbank Kempens Erfgoed: *Ons Lier – VolkswEEKblad voor Lier en omstreken*, jg. 15, nr. 22, p. 1 en id., jg. 15 nr. 23, p. 1.
 32. Beeldbank Kempens Erfgoed: *Ons Lier – VolkswEEKblad voor Lier en omstreken*, jg. 15, nr. 27, p. 1. Archief Lier, Algemene Briefwisseling (doos 15989, map 1929_006).
 33. Beeldbank Kempens Erfgoed: *Ons Lier – VolkswEEKblad voor Lier en omstreken*, jg. 15, nr. 32, p. 2.
 34. ROQUET 2007, p. 534-535: Antoon Oscar (Toon) Nauwelaerts (Lier 1886-Brugge 1957), was Belgisch beiaardier en componist, stadsbeiaardier van Brugge in de periode 1913-1948. Gomaar Nauwelaerts en Oscar Nauwelaerts, grootvader en vader van Toon, waren stadsbeiaardier van Lier.
 35. Beeldbank Kempens Erfgoed: *Nieuwsblad van Gheel*, jg. 78, 29/6/1930, p. 1. Gazet van Antwerpen, 30/6/1930, p. 5.
 36. Gazet van Antwerpen, 18/7/1931, p. 8 en id., 20/7/1931, p. 4.
 37. Gazet van Antwerpen, 27/7/1931, p. 5.
 38. Gazet van Antwerpen, 5/9/1931, p. 8.
 39. Het Handelsblad, 13/9/1931, p. 3. De Nieuwe Gazet, 14/9/1931, p. 6. De Nieuwe Gazet, 15/9/1931, p. 4.
 40. Gazet van Antwerpen, 31/8/1932, p. 3.
 41. Beeldbank Kempens Erfgoed: *Ons Lier – VolkswEEKblad voor Lier en omstreken*, jg. 24, nr. 34, p. 2.
 42. GvA, 28 oktober 1977, p. 23.

Literatuuropgave**AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019**

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Boschmans René', in: *Inventaris Onroerend Erfgoed*, 30 april 2019, [online] <https://id.erfgoed.net/personen/9900> (laatst geraadpleegd op 15 mei 2025).

COSAERT, MARIËN, MICHIELS en VAN DER JEUGHT 2022

COSAERT, K., MARIËN, E., MICHIELS, L. en VAN DER JEUGHT, F., 'Torenzangers', in: *Magazine van de Vlaamse Beiaardvereniging*, jg. 28/3, 2022, p. 5-21.

DE BELDER 2024

DE BELDER, H., 'Monument vanderpoorten 65 jaar geleden onthuld', in: *Lier Belicht*, 13 maart 2024, [online] www.lierbelicht.be/monument-vanderpoorten-65-jaar-geleden-onthuld/ (laatst geraadpleegd op 15 mei 2025).

GENEALOGISCHE BRONNEN RIVIERENLAND

Genealogische Bronnen Rivierenland [online], www.genealogischebronnenrivierenland.be (laatst geraadpleegd op 15 mei 2025).

ROQUET 2007

ROQUET, F., *Lexicon Vlaamse componisten geboren na 1800*, Roeselare, 2007, p. 115, 339 en 534-535.

SLUYDTS en VAN DEN BROECK 1998

SLUYDTS, W. en VAN DEN BROECK, A., *75 jaar Stedelijke Muziekonderricht te Lier 1922-1997*, Lier: Stedelijke Academie voor Muziek, Woord en Dans, 1998.